

אֵלֶיךָ ה' נִפְשִׁי אֲשָׂא / תהילים פרק כ"ה

שאול יונתן וינגורט

דוד יוצא לדרך, והוא מבקש מה' שילמד אותו את הדרך בה ילך. שאול המלך בגד בו ריקם, ודוד מבקש שה' יודיע לו את דרכו ולא יזכור את חטאיו, שה' יסלח לעוונותיו, וה' יביר בתקוותו ויפדה אותו. בריחתו של דוד הופכת למשל לעם כולו, אותו יפדה ה' מכל צרותיו.

כולו כתוב על פי סדר א' ב', מלבד שינויים קלים באותיות א'-ב'-ו'-ק'-ר'.

המזמור

חלקו הראשון של המזמור (כ"ט. 66 מילים) פותח בכך שדוד בוטח בה' ומקווה אליו, ולפיכך הוא לא מתבייש, ומי שצריך להתבייש הוא דווקא מי שבוגד: אֱלֹהִי, כִּי בִטַחְתִּי, אֵל אֲבוֹשָׁה, אֵל יַעֲלֹצוּ (=ישמחו) אֵיבֵי לִי (=עלי). גַּם כָּל קוֹיֵךְ לֹא יִבְשׁוּ, יִבְשׁוּ הַבּוֹגְדִים רִיקָם (=ללא סיבה). דוד מבקש מה' שיורה לו את הדרך, מתוך כך שהוא מקווה לה': דַּרְכֵיךָ ה' הוֹדִיעֵנִי, אֲרַחֲמֶיךָ לְמַדְנִי. הִדְרִיכֵנִי בְּאֵמֶתְךָ וּלְמַדְנִי, כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲוֹתְךָ קוֹיֵתִי כָּל הַיּוֹם. וְעוֹד מִבְּקֶשׁ דָּוִד: זָכֹר רַחֲמֶיךָ ה' וַחֲסְדֶיךָ, כִּי מַעֲוֹלָם הֵמָּה (=הם, הרחמים והחסדים). חַטָּאוֹת נַעֲוֵרִי וּפְשָׁעֵי אֵל תִּזְכֹּר, כִּי חֲסַדְךָ זָכָר לִי אַתָּה, לְמַעַן טוֹבֶךָ ה'. דרך ה' היא הדרך בה טוב ללכת, וה' מלמד אותה אפילו אם חוטאים: טוֹב וַיֵּשֶׁר ה', עַל כֵּן יוֹרָה חַטָּאִים בְּדַרְךָ. יְדַרְךָ (=יוליד בדרך) עֲנוּיִם בְּמִשְׁפָּט, וְיִלְמַד עֲנוּיִם דַּרְכּוֹ.

ניתן לראות, כי דוד מבקש כאן הנחיה בדרך ה', ופעמים רבות הוא מזכיר דרך זו: דַּרְכֵיךָ ה', אֲרַחֲמֶיךָ, הִדְרִיכֵנִי, בְּדַרְךָ, יְדַרְכֵנִי. וְעוֹד, וְעוֹד, דוד חושש שמא ה' לא יראה לו את הדרך בגלל חטאות נעוריו, ולפיכך הוא מבקש מה' שלא יזכור לו את החטאים, וילמד אותו את הדרך בזכות ענוותנותו.

במרכז המזמור (י"א. 16 מילים) מצביע דוד על כך שכל אֲרַחֲוֹת (=דרכי) ה' חֶסֶד וְאֵמֶת, אך הוא מודיע אותם רק לְנַצְרֵי (=לשומרי) בְּרִיתוֹ וְעֵדוּתוֹ. ואולם, לְמַעַן שִׂמְךָ ה', וְסַלַחְתָּ לְעוֹנֵי כִּי רַב הוּא. כאשר ה' יסלח לדוד על עוונו, הוא יודיע לו את דרכיו, על אף שהוא לא שמר על עדותיו.

בחלק השני של המזמור (יב-כא. 66 מילים) מבקש דוד שה' יורה לו

(א) לְדוֹד,

אֵלֶיךָ ה' נִפְשִׁי אֲשָׂא.

(ב) אֱלֹהִי,

כִּי בִטַחְתִּי, אֵל אֲבוֹשָׁה. אֵל יַעֲלֹצוּ אֵיבֵי לִי.

(ג) גַּם כָּל קוֹיֵךְ לֹא יִבְשׁוּ, יִבְשׁוּ הַבּוֹגְדִים רִיקָם.

(ד) דַּרְכֵיךָ ה' הוֹדִיעֵנִי, אֲרַחֲמֶיךָ לְמַדְנִי.

(ה) הִדְרִיכֵנִי בְּאֵמֶתְךָ

וּלְמַדְנִי, כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲוֹתְךָ קוֹיֵתִי כָּל הַיּוֹם.

(ו) זָכֹר רַחֲמֶיךָ ה' וַחֲסְדֶיךָ, כִּי מַעֲוֹלָם הֵמָּה.

(ז) חַטָּאוֹת נַעֲוֵרִי וּפְשָׁעֵי אֵל תִּזְכֹּר, כִּי חֲסַדְךָ זָכָר לִי אַתָּה, לְמַעַן טוֹבֶךָ ה'.

(ח) טוֹב וַיֵּשֶׁר ה', עַל כֵּן יוֹרָה חַטָּאִים בְּדַרְךָ.

(ט) יְדַרְכֵנִי עֲנוּיִם בְּמִשְׁפָּט, וְיִלְמַד עֲנוּיִם דַּרְכּוֹ.

(י) כָּל אֲרַחֲוֹת ה' חֶסֶד וְאֵמֶת, לְנַצְרֵי בְּרִיתוֹ וְעֵדוּתוֹ.

את הדרך על אף שהוא אינו ראוי, וגם אם הוא לא יסלח לעוונותיו. ה' ישא את חטאיו ויציל אותו בזכות תקוותו: מי זה האיש ירא ה', יורנו בדרך יבחר? מי האיש שנפשו בטוב תלין, וזרעו יירש ארץ? והתשובה: סוד ה' ליראיו, ובקרתו להודיעם (=להודיע ליראיו). ובכל זאת, מבקש דוד בזכות תקוותו בה', בזכות זה שעני תמיד אל ה', כי הוא יוציא מרשת רגלי - פנה אלי וחנני, כי יחיד (=בודד) ועני אני. יתר על כן, דוד מבקש מה' שיציל אותו על אף שהוא חטא, מפני שהוא מקווה אליו: צרות לבבי הרחיבו (=רבו), ממצוקותי - הוציאני. ראה עניי ועמלי (=וסכלי), ושא לכל חטאותי. והוא מסיים: ראה אויבי כי רבו, ושנאת חמס (=רשע) שנאוני (=שונאים אותי). שמרה נפשי והצילני, אל אבוש כי חסיתי בך. תם וישר יצרוני (=ישמרו אותי), כי קויתיך.

אם כן, שלשה שלבים במזמור: בחלק הראשון מבקש דוד שה' יראה לו את הדרך ולא יזכור את חטאיו, במרכז המזמור מבקש דוד שה' יסלח על עוונותיו, ובחלק השני של המזמור מבקש דוד שה' יציל אותו על אף שהוא חוטא בזכות תקוותו.

מהי הדרך שבה דוד רוצה ללכת? מהם החטאים והעוונות עליהם מדובר? ומיהם אויביו והבוגדים?

נראה להציע, שהמזמור שלנו נכתב כאשר דוד ברח משאול המלך וחיפש את דרכו. האויב הוא שאול, כמו שנאמר (שמו"א יח, כח): ויהי שאול איב את דוד כל הימים. שאול בגד בו ריקם, ולא היתה סיבה ממשית לבגידתו. דוד אומר ליהונתן (שמו"א כ, א): מה עשיתי, מה עוני, ומה חטאתי לפני אביך, כי מבקש את נפשי? ואף לשאול הוא פונה ואומר (שמו"א כד, יא): כי אין בנדי רעה ופשע ולא חטאתי לך, ואתה צדה את נפשי לקחתה. במזמור שלנו פונה דוד לה', ומבקש ממנו שאם יש בו עוון - ה' יסלח לו, ולא יזכור לו את חטאות נעוריו.

באופן כללי נאמר על דוד (שמו"א יח, יד): ויהי דוד לכל דרך משפיל וה' עמו. אמנם, זה מה שהוליד את פחדו של שאול ממנו - וירא שאול אשר הוא משפיל מאד ויגדר מפניו. כעת, דוד בורח משאול ויוצא לדרך, והוא מבקש מה' שיורה לו את הדרך וילמד אותו את אורחותיו.

ניתן להבחין בדבר מעניין נוסף. המזמור שלנו (כו) מקביל למזמור (לד), ושניהם לפי סדר א' ב', בשניהם חסרה האות ו', ואחרי כל האותיות חותם פסוק את שני המזמורים הפותח באות פ'. אמנם, המזמור שלנו הוא מזמור בקשה להראות את הדרך, ואילו מזמור (לד) הוא מזמור הודיה. הרב בני גזונדהייט (מגדים 55) הציע לראות במזמורים כו-לד רצף של מזמורים, ופירש אותם על פי הפרשנות ההקשרית. אם נחזור לפי זה לפרשנות המזמור שלנו, ניתן לראות כיצד רצף הפרקים שמסתיים במזמור (לד) בשנותו את טעמו לפני אבימלך ויגרשהו וילך, פותח ביציאת דוד לדרך בכריחתו מפני שאול במזמור שלנו, ובבקשה מה' להודיע את דרכיו.

עוד אעיר על חסרון האות ק'. המילה המתאימה בפרק זה לאות קוף היא "קוה" - כי קויתיך, אותך קויתי, כל קוידך לא יבשו, אך בהגיע דוד לאות זו הוא חש שאין לו תקוה, ועל כן הוא אומר: ראה עניי ועמלי, ושא לכל חטאותי. רק בסופן של האותיות אומר דוד: תם וישר יצרוני, כי קויתיך.

(יא) למען שמך ה', וסלחת לעוני כי רב הוא.

(יב) מי זה האיש ירא ה', יורנו בדרך יבחר.

(יג) נפשו בטוב תלין, וזרעו יירש ארץ.

(יד) סוד ה' ליראיו, ובקרתו להודיעם.

(טו) עני תמיד אל ה', כי הוא יוציא מרשת רגלי.

(טז) פנה אלי וחנני, כי יחיד ועני אני.

(יז) צרות לבבי הרחיבו, ממצוקותי הוציאני.

(יח) ראה עניי ועמלי, ושא לכל חטאותי.

(יט) ראה אויבי כי רבו, ושנאת חמס שנאוני.

(כ) שמרה נפשי והצילני, אל אבוש כי חסיתי בך.

(כא) תם וישר יצרוני, כי קויתיך.

(כב) פדה אלהים את ישראל, מפל צרותיו.

להאזנה לשיעור על פרק כ"ה:

penyhamenora.com/tehilim/25

או חפשו באפליקציות הפורקאסטים

"שיעורים בספר תהילים".

לתגובות ולהצטרפות לרשימת התפוצה:

weingort@gmail.com

